

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Runjaninova 2
10000 Zagreb

Predmet: Zahtjev za preispitivanje odluke o uklanjanju drvoreda lipa na Trgu bana Josipa Jelačića u povijesnoj jezgri Karlovca (Zvijezdi)

Poštovana ministrice Obuljen Koržinek,

obraćamo Vam se s molbom da Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske preispita odluku o uklanjanju drvoreda lipa na središnjem trgu karlovačke Zvijezde, predviđenu u okviru projekta obnove Trga bana Josipa Jelačića.

Svjesni smo važnosti obnove i revitalizacije povijesne jezgre Karlovca te potrebe za očuvanjem njezinih kulturno povijesnih vrijednosti. Međutim, smatramo da odluka o uklanjanju postojećeg drvoreda otvara niz ozbiljnih pitanja vezanih uz zaštitu kulturne baštine, očuvanje urbanog identiteta, klimatsku otpornost gradova te usklađenost projekta s načelima i strateškim dokumentima Europske unije.

Kontinuitet drvoreda na središnjem gradskom trgu prisutan je još od 19. stoljeća, dok su današnje lipe posađene 1979. godine. Tijekom više od stoljeća i pol zelenilo je postalo sastavni dio identiteta prostora i njegove povijesne slike. Povijesni trg nije statični muzejski eksponat zamrznut u jednom trenutku prošlosti, nego prostor koji se razvija kroz vrijeme te prima nove slojeve značenja. Upravo su ti slojevi ono što čini njegovu autentičnost.

Kao obrazloženje za uklanjanje drvoreda navodi se nastojanje da se obnovi izgled nekadašnjeg paradnog trga iz 18. stoljeća. Međutim, istodobno su projektom predviđeni brojni suvremeni elementi, uključujući novo opločenje, modernu urbanu opremu i rasvjetu, koji također ne pripadaju izvornom povijesnom stanju. Smatramo da se načelo autentičnosti ne može primjenjivati selektivno te da se jednaka pozornost mora posvetiti svim povijesnim slojevima koji su oblikovali današnji identitet prostora.

Pan, udruga za zaštitu okoliša i prirode, Radićeva ulica 12, HR 47000 Karlovac
Tel/fax: +385 47 614 063, GSM: 095 9083 578, Zeleni telefon: 062 123 456

www.eko-pan.hr, E-mail: eko-pan@eko-pan.hr

Žiro račun: HR1124000081107214313, Karlovačka banka d.d.
MB: 1660675, OIB: 40501212936

Posebno se pritom nameće pitanje dosljednosti u tumačenju autentičnosti. Ako se obnovljene ili rekonstruirane povijesne građevine smatraju legitimnim dijelom identiteta trga i grada, teško je razumjeti zašto se jednaka vrijednost ne priznaje drvoredu koji je na tom prostoru prisutan generacijama. Povijesni identitet nekog mjesta ne proizlazi samo iz njegova najstarijeg sloja, nego iz svih razdoblja koja su ostavila traga u njegovu izgledu i kolektivnom pamćenju. U tom smislu lipe nisu prepreka povijesnom karakteru trga, nego jedan od njegovih prepoznatljivih povijesnih elemenata.

Suvremena teorija zaštite baštine sve više naglašava da se kulturna vrijednost ne nalazi samo u građevinama, nego i u krajobrazu, vegetaciji, otvorenim prostorima i povijesno oblikovanom urbanom okolišu. Upravo zato UNESCO-ova Preporuka o povijesnom urbanom krajoliku (Historic Urban Landscape Recommendation, 2011.) naglašava potrebu integriranog pristupa zaštiti baštine koji obuhvaća ne samo arhitektonske strukture, nego i prirodne elemente, krajobrazne značajke i slojeve nastajale tijekom vremena.

Promatrano iz te perspektive, drvored na središnjem trgu Zvijezde nije dodatak koji narušava povijesnu cjelinu, nego njezin sastavni dio. Njegovo uklanjanje značilo bi gubitak dijela povijesnog urbanog krajolika koji je desetljećima sudjelovao u oblikovanju identiteta grada.

Istodobno, pitanje zelenila danas više nije samo pitanje estetike ili konzervatorske interpretacije prostora. Postojeći drvored predstavlja važan element uspostavljene zelene infrastrukture povijesne jezgre Karlovca. Riječ je o funkcionalnom dijelu urbanog ekosustava koji desetljećima doprinosi regulaciji mikroklimе, ublažavanju učinka urbanog toplinskog otoka, stvaranju hlada, poboljšanju kvalitete zraka, zadržavanju oborinskih voda te općoj kvaliteti života stanovnika i posjetitelja grada. Europska komisija posljednjih godina sustavno potiče očuvanje i razvoj zelene infrastrukture kao jednog od ključnih alata za prilagodbu gradova klimatskim promjenama. Europski zeleni plan (European Green Deal), Strategija Europske unije za bioraznolikost do 2030. godine (EU Biodiversity Strategy for 2030), Strategija prilagodbe klimatskim promjenama te inicijativa Novi europski Bauhaus (New European Bauhaus) naglašavaju potrebu stvaranja održivih, uključivih i zelenih

urbanih prostora koji istodobno štite kulturnu baštinu i unapređuju kvalitetu života građana.

U tom kontekstu posebno zabrinjava činjenica da se projektom obnove predviđa uklanjanje postojećeg i funkcionalnog elementa zelene infrastrukture iz samoga središta grada, bez jasnog obrazloženja na koji će način njegove ekološke, klimatske i društvene funkcije biti nadomještene. Dodatno zabrinjava činjenica da se projekt financira sredstvima Europske unije. Smatramo stoga legitimnim postaviti pitanje usklađenosti planiranog uklanjanja zdravih i funkcionalnih stabala s ciljevima europskih politika koje promiču klimatsku otpornost gradova, razvoj zelene infrastrukture i integrirano upravljanje kulturnom baštinom.

Dodatnu zabrinutost izaziva činjenica da je tijekom višegodišnje obnove Zvijezde došlo do značajnih oštećenja i uklanjanja pojedinih povijesnih građevina i dijelova urbane strukture, pri čemu su izostale jasne i vidljive reakcije nadležnih konzervatorskih službi. Istodobno se upravo drvored, kao jedan od najprepoznatljivijih elemenata povijesnog prostora, proglašava preprekom obnovi. Takav pristup kod dijela javnosti stvara dojam nedosljedne primjene konzervatorskih načela te dodatno narušava povjerenje građana u sustav zaštite kulturne baštine.

Željeli bismo također skrenuti pozornost na izrazito velik interes javnosti za ovu temu. Građanska inicijativa za očuvanje lipa pokrenula je peticiju koja je privukla značajnu podršku građana, dok javno dostupna anketa lokalnog medija KAportala pokazuje da se više od 90 posto sudionika protivi uklanjanju drvoreda. Iako rezultati anketa sami po sebi ne mogu biti stručni argument, oni jasno pokazuju da građani postojeće lipe doživljavaju kao važan dio identiteta grada i javnog prostora.

Stoga molimo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske da:

- preispita opravdanost planiranog uklanjanja drvoreda lipa na središnjem trgu Zvijezde;
- razmotri mogućnost neovisne stručne revizije predmetnog zahvata;
- utvrdi jesu li predložena rješenja u skladu sa suvremenim načelima zaštite kulturne baštine, UNESCO-ovom Preporukom o povijesnom urbanom krajoliku te relevantnim europskim politikama vezanim uz zelenu infrastrukturu i klimatsku otpornost gradova;

- ispita postoje li alternativna projektna rješenja kojima bi se istodobno ostvarili ciljevi obnove trga i očuvala uspostavljena zelena infrastruktura povijesne jezgre Karlovca.

Uvjereni smo da je zadaća suvremene zaštite baštine ne samo očuvanje tragova prošlosti, nego i stvaranje kvalitetnih, održivih i životnih prostora za buduće generacije. Smatramo da se obnova središnjeg trga Karlovca može provesti bez uklanjanja drvoreda koji desetljećima oblikuje njegov prepoznatljiv izgled, predstavlja vrijedan dio povijesnog urbanog krajolika i istodobno čini uspostavljenu zelenu infrastrukturu od iznimne važnosti za klimatsku otpornost i kvalitetu života u povijesnoj jezgri grada.

S poštovanjem,

Građanska inicijativa Ne damo ni Lipe

Vera Mitrović Vrbanac, neformalna skupina građana Jablanovi

Matej Mihalić, mag. hist. art

Prof. dr. sc. Antun Alegro, Biološki odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Pan, udruga za zaštitu okoliša i prirode (Eko Pan)

U Karlovcu, 12. lipnja 2026.